

Een half Cirkel ähr behullen.» — J. Peringskiöld, *Monumenta*: »Wid Såpebo, som är ett halfgiärdz hemman, hafwer fordom warit en stor Runsteen, hwilken nu mäst är förbränder, så att där på inthet mehra synes, än hossfogade afrijtning uthwisar.» Det därunder anbragta träsnittet har påskriften: »Såpebo i Börklinge» (B 531 och L 249: »Såpebo»). — Stenen är icke omtalad av Celsius eller Dybeck och finnes icke heller i C. G. Lundegréns förteckning på fornlämnningar i Björklinge sn. Men den har tagits med på Geologiska kartbladet »Salsta», och i beskrivningen till detta (1871) anges dess plats: »NO från Möboda, en liggande med högst få slingor qvar.» *UFT* h. 10 (1882): »Detta är samme sten, som i beskrifningen till geologiska kartverket nämnes såsom liggande i trakten av Möboda, enär Såpebo och Möboda ligga bredvid hvarandra, lydande under Sätuna.» — J. Eriksson (1926): »Runsten vid torpet Möboda (Såpebo), 2 m. hög och 1,50 m. bred, invid den troligen urgamla väg, som följer den västra sidan av sandåsen. Stenen är troligen skadad vid skogsbrand, större delen av framsidan är avflagad. Låg förut i en grop men är nu upprest genom fornminnesvårdarnes försorg. Enligt uppgift av torparen Sundberg skall en dräng från Sjöbo ha »grävt jordgods» under stenen, möjligen förorsakade någon dylik (skatte)grävning att stenen ramlade.»

Blågrå, grovkornig granit. Höjd (över markytan) 1,28 m., bredd 1,12 m. Större delen av ristningsytan har flagrat av. Endast på v. sidan finnas upptill och nedtill delar av ornamentik jämte några runor — detsamma som på 1600-talet enligt Hadorphs träsnitt. Mycket sannolikt är, att ristningen har blivit förstörd genom eld: skogsbrand eller gärdslesvedning. Ett litet löst stycke av stenen med ett par slingor ligger bredvid på h. sidan. Ristningen är ganska grunt huggen; särskilt upptill äro runorna osäkra.

Inskrift:

... it . r - ... [si]mi ...

... [l]et r[etta] ...

»... lät uppresa ...»

1060. Tibble, Björklinge sn.

Pl. 78.

Litteratur: Skrivelse till Riksantikvariern från lantbrukaren John Eriksson, Ramsjö $\frac{1}{9}$ 1937 (ATA); Rapport från antikvariern J. E. Anderbjörk $\frac{14}{9}$ 1937 (ATA); S. B. F. Jansson, Ytterligare några nyfunna runinskrifter (i: Fornvännen 1943), s. 316 f.

Äldre avbildning: J. E. Anderbjörk foto 1937 (ATA).

Runstenen ligger på en villatomt omkring 550 m. SÖ om Björklinge kyrka, 150 m. Ö om stora landsvägen Uppsala—Gävle, 3 m. N om nordöstra hörnet av en omkr. 1935 uppförd sommarstuga. Stenen ligger på marken med den ristade sidan uppåt. Omedelbart t. h. om runstenen (d. v. s. åt V) ligger ett annat stenblock av samma bergart och av ungefär samma storlek. Huruvida de båda stenarna ha varit resta, kan ej med full säkerhet avgöras. Sannolikt har detta dock varit fallet, åtminstone med den runristade stenen. Den har en betydande tjocklek och ger därför intryck av ett jordfast stenblock. Den befinner sig utan tvivel på sin ursprungliga plats.

Stenen påträffades sommaren 1937 vid röjningsarbete på tomten. Den skulle just sprängas, då man iakttog en del ristning, varefter Riksantikvariens ombud underrättades.

Grå granit, med ett rödaktigt ytskikt. Stenens höjd 2,15 m., bredd 0,90 m. Ristningens höjd 1,57 m., bredd 0,78 m. På v. sidan nedtill är ett stycke bortslaget, varvid även några runor (sannolikt tre) ha gått förlorade. Den ristade ytan är tämligen slät, men med ett par i stenens höjdriktning gående sprickor, som ristaren delvis har utnvtjtjat (bl. a. för korset). Ristningen är delvis

djupt huggen, delvis grunt och otydligt. Man måste nog räkna med att ytan på denna sten under tidernas lopp har blivit utsatt för tämligen stark vittring.

Inskrift:

hulmkair . . . karl · litu · hakua · aist faþur · sin

5 10 15 20 25 30

Holmgæirr [ok] *Karl letu haggva* [at] *Æist, faður sinn.*

»Holmger och Karl läto hugga till minne av Est, sin fader.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut. Bst i 1 **h** och 3 **l** äro svaga. 5 **k** är icke stunget; icke heller 19 **k**. Bst i 17 **h** äro svaga. 19—20 **ku** äro mycket osäkra. Runorna i namnet 22—25 **aist** äro svaga, men säkra. Tydligare äro de båda sista orden.

Något **at** finnes icke framför namnet **aist**. Ristaren har kanske föreställt sig, att dessa två runor ha varit dolda under högra korsarmen, som här går in över slingan. Några bistavar finnas icke utsatta på korsarmen. Ett liknande fall finnes på U 1047 (**faþ** i st. f. **faþur**).

Inskriften är densamma som på U 1050. De båda ristningarna äro otvivelaktigt utförda av samme ristare. Stenarna äro rätt olika till sin form: U 1050 bred och rund, U 1060 hög och spetsig. Men ornamentiken är trots detta mycket likartad. Huruvida de ursprungligen ha varit resta på samma plats och sålunda tillsammans utgjort en minnesvård, kan givetvis ej avgöras. Det finns ingenting i de båda identiska inskrifterna, som hänvisar till att stenarna från början ha varit två. U 1060 befinner sig fortfarande på ursprunglig plats, U 1050 gör det icke.

»Tolstorp», Björklinge sn.

I Joh. Bureus' handskrivna samling av runinskrifter F a 6 finnes inom »Liber 5» (avskrifter efter Joh. Rhezelius) upptagen en runinskrift »I Björklinge Widh Toolsbo Torp» (F a 6 s. 200 n:r 165). Sedan har Bureus infört denna inskrift i sina renskrivna samlingar F a 5 och F a 1 med lokalbeteckningen »Börklinge (Byrklinge) Sochn. Tolstorp.» Härför har namnet gått vidare till F. Burmans i tryck utgivna samling (*Nova Acta R. Soc. Scient. Ups.* Vol. 5, 1792, s. 301): »P. Björklinge. Villa Tolstorp.» Såsom J. G. Liljegren har anmärkt (*Runurkunder*, 1833, s. 24), är lokalbeteckningen felaktig och beroende på någon förväxling. Den inskrift som avses, L 179, B 490, står vid Broddebo i Skuttunge sn.

Åby, Björklinge sn.

I den inventering av fornlämningar i Björklinge sn, som utfördes av lantbrukaren John Eriksson och folkskolläraren Hjalmar Eriksson och 1926 överlämnades till Riksantikvarien, lämnas följande uppgift om en runsten, som skall ha funnits vid Åby, men blivit förstörd omkr. 1917: »50 m. NV om byn i åkanten har funnits 2 obetydliga gravar. Bortodlades omkring 1880, medan gården innehades av Sätuna. Därintill har funnits en förut ej känd runsten, liggande med flatsidan mot marken. Densamma sprängdes och togs, fastän man såg runorna, till undergrund till en stenladugård.» På uppdrag av Riksantikvarien gjorde professor Nils Åberg i okt. 1927 en undersökning, varvid inhämtades »att stenen låg med flatsidan nedåt och att runorna observerats först då stenen blivit söndersprängd. Rörande ristningens utseende kunde inga upplysningar inhämtas. Stenen förstördes för omkring 10 år sedan, och delarna torde nu alla ligga i den cementerade stenbädden under ladugårdsbyggnaden, sannolikt i det nordvästra hörnet. Runstensfragmenten torde sålunda få betraktas såsom oåtkomliga» (ATA, Dnr 4537/27).

I O. Celsius' handskrivna arbete *Svenska runstenar* (F m 60) 2, s. 213 finnes en anteckning: »Börklinge Sⁿ Åsby». Tydligt har Celsius fått ett meddelande om att en runsten skulle finnas på denna plats och antecknat det till minnes. Vid Åsby i sydligaste hörnet av Björklinge sn har veterligen aldrig funnits någon runsten. Antingen är »Åsby» hos Celsius fel för Åby, eller också åsyftas möjligen runstenen U 1054 på den N om Åsby belägna byn Lunds ägor.